

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa M. B.
przeciwko "I.K." S. A. z siedzibą w G.
o zapłatę,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 września 2008 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w G.
postanowieniem z dnia 10 czerwca 2008 r.,

"Czy zastrzeżenie kary umownej na wypadek odstąpienia przez stronę od umowy, z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego przez jej kontrahenta, jest ważne w świetle art. 483 § 1 k.c. ?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 10 czerwca 2008 r. Sąd Okręgowy w G. przekazał Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne sformułowane w postaci pytania, czy zastrzeżenie kary umownej na wypadek odstąpienia przez stronę od umowy, z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania pieniężnego przez jej kontrahenta, jest ważne w świetle art. 483 § 1 k.c.

W uzasadnieniu swojego postanowienia Sąd Okręgowy odwołał się do poglądu przeważającego w doktrynie i orzecznictwie, że kara umowna może zostać zastrzeżona jedynie na wypadek niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego. Wskazał jednak, iż zaprezentowany został pogląd przeciwny, dopuszczający możliwość zastrzeżenia kary umownej na wypadek odstąpienia od umowy na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków przez leasingobiorcę (uzasadnienie wyroku SN z dnia 20 października 2006 r., IV CSK 154/06), a więc zobowiązania pieniężnego. Usprawiedliwione wydają się zatem wątpliwości, czy zastrzeżenie kary umownej można wiązać z samym faktem odstąpienia od umowy, czy też z przesłanką umożliwiającą stronie takie odstąpienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 390 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji może przedstawić Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości, a powstałe przy rozpoznawaniu apelacji. Zagadnienie to powinno budzić istotne wątpliwości, a ponadto jego rozstrzygnięcie jest niezbędne dla orzeczenia o zasadności apelacji. Zagadnienie prawne przedstawione przez Sąd Okręgowy nie odpowiada temu drugiemu wymaganiu.

Przedstawione zagadnienie prawne zostało sformułowane w sposób nie do końca precyzyjny, przy czym nastąpiło to na skutek nierozstrzygnięcia pewnych kwestii związanych z treścią umowy łączącej strony niniejszego postępowania. Sąd Okręgowy nie dokonał wykładni umowy i nie rozstrzygnął, jaka była w istocie treść postanowień § 11 ust. 2 i § 12 ust. 1 umowy; nie dokonał ustaleń co do woli stron

w zakresie zastrzeżenia kary umownej. Nie zostało wyjaśnione, na wypadek jakich zdarzeń kara umowna została zastrzeżona i w związku z jaką okolicznością powstawało roszczenie o zapłatę tej kary. Samo zaś sformułowanie zagadnienia prawnego nie odzwierciedla brzmienia spornych postanowień § 11 ust. 1 i § 12 ust. 1 umowy co oznacza, że uchwała podjęta w odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Okręgowego nie pozostawałaby w niezbędnym związku z okolicznościami rozpoznawanej sprawy.

Ponadto, Sąd Okręgowy nie ustalił, z jakim zdarzeniem prawnym strony umowy zamierzały związać skutek w postaci powstania obowiązku zapłaty kary umownej - czy kara ta miała wiązać się z samym odstąpieniem od umowy, czy też z przesłanką takiego odstąpienia w postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Niezbędne jest więc dokonanie interpretacji umowy przez Sąd orzekający, gdyż dopiero ustalenie, jaka była wola stron pozwoli dokonać oceny dopuszczalności zastrzeżenia kary umownej.

Podkreślić należy, że dokonanie ustaleń oraz ich ocena należy do Sądu Okręgowego. Interpretacji umowy nie może dokonywać Sąd Najwyższy, gdyż instytucja zagadnień prawnych służy rozstrzygnięciu wątpliwości o charakterze jurydycznym, a nie wspieraniu sądu orzekającego w dokonywaniu ustaleń. Niewskazanie przez Sąd Okręgowy jak rozumie sporne postanowienia umowy wyklucza możliwość podjęcia uchwały także z tego względu, że uchwała wiąże w sprawie, na tle której sformułowano zagadnienie prawne. Jeżeli więc będzie się ona odnosiła do sytuacji „wyinterpretowanej” przez Sąd Najwyższy, powstanie ryzyko nieadekwatności stanowiska zaprezentowanego w uchwale do stanu faktycznego, który ostatecznie zostałby przyjęty przez Sąd Okręgowy jako podstawa rozstrzygnięcia.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.